

Dues mirades

En suspens

JOSEP MARIA Fonalleras

El suspens s'ha convertit en un suspens. Havíem estat en suspens fins a l'últim moment i, al final, la nota que mereixen els polítics no arriba al cinc. Els titulars parlen d'això. I d'impotència, d'incapacitat, de fracàs. L'etimologia ens diu que prové de l'italià *fracasso*, el «soroll de cosa que es trenca». Quasi una onomatopeia que ens informa amb detall del que ha passat en aquests quatre mesos. S'ha esberlat la vauella finíssima de les convencions institucionals en què s'ha basat la democràcia des de la Transició: un bipartidisme apuntalat amb els pactes amb partits perifèrics que potser, ara sí, té sobre la taula la sentència de mort. ¿Fins a quin punt? ¿Hi ha temps, encara, per a l'anul·lació de la pena màxima,

d'aquest desenllaç anunciat? Potser sí, potser les properes eleccions ens duren a la gran coalició que tants somien, però en tot cas el soroll ja hi és perquè la porcellana ha caigut a terra i s'ha esmicolat.

Hi ha moltes maneres de dir fracàs (fiasco, fallida, naufragi...), però n'hi ha una que em fascina. Insuccés, que es refereix no pas a la constatació de la desgràcia sinó a l'evidència d'una mancança. La falta d'èxit. Aquí, èxit volia dir simplement tenir capacitat de pacte, cintura, flexibilitat, afany de progrés. No hi ha hagut succés sinó una cadena de successos lamentables i tristos que ens han abocat a la incertesa. Mentrestant, **Rajoy** plega aviat per no perdre's la Champions. ≡

Hora de reflexió

EMMA Riverola

La mediocritat, la incompetència, la vanitat i l'ambició partidista són les úniques que han sabut aliar-se durant els últims quatre mesos. Seria massa fàcil carregar a la classe política tota la culpa de la seva pròpia insolvència. Només cal abocar-se a les xarxes socials per sospitar que la seva incapacitat per formar Govern no difereix gaire del menyspreu pel diàleg en què vivim instal·lats. Un reflex del *hooliganisme* imperant. Alimentat per una emocionalitat tan combativa com irracional. Sobrecarregat d'informació irrellevant, irreflexiva, quan no directament tendiciosa. Clavats en les trinxeres partidistes, abunden les adhesions indestructibles a la doctrina de cadascú. Qüestionar és traïr.

Són moltes les lliçons que podem extreure d'aquests últims mesos. La primera, que la política no té edat ni condició. No és nova ni vella, però sí que té misèries i valors. Ara ens toca jutjar quin balanç de tots dos ha fet cada partit. Tant de bo poguéssim fer-ho amb calma. N'hi hauria prou de decretar, des d'ara mateix, la jornada de reflexió. Sense costos de campanya, sense simples consignes repetides fins a la sacietat, sense agres i vanes acusacions mútues, sense trolls atropellant a les xarxes ni visions místiques del servei públic. Només un parell de mesos de silenci. Llegir amb calma els programes. Analitzar les actituds de cadascun. I, després, votar amb convicció... ¡Quines coses que té la imaginació! ≡

La relació entre dues professions

Arquitectura i urbanisme

Un gran arquitecte no és necessàriament un bon urbanista encara que destaquï en les dues disciplines

JOSEP Oliva Casas

S'ha de tenir clar que l'arquitectura i l'urbanisme són dues disciplines apreciablement diferents. No és el mateix projectar una de les múltiples peces que formen la ciutat que pensar en l'organització de la ciutat al complet. Efectivament, la primera enfoca el fet urbà des de la visió parcial de les unitats arquitectòniques que, a milers, constitueixen les grans ciutats, una consideració que a vegades no té en compte la seva relació amb el context urbà. Ara bé, l'arquitectura és una de les cinc belles arts juntament amb la pintura, l'escultura, la música i la literatura. Està composta d'edificis (el material físic de la construcció) i persones (en l'espai interior). Els seus límits són les façanes.

EL BON URBANISME, en canvi, adopta una visió global de la ciutat, en què els components són el conjunt dels edificis construïts, els espais exteriors i, a la vegada i molt important, la relació entre uns i altres. Ara el paper està repartit entre els volums, la urbanització i la sociologia referida a les persones en l'espai públic. Fixem-nos en la urbanització, que pot jugar un important paper en la millora de la ciutat. Tenim l'exemple recent de la reforma de la Diagonal, que

només modificant la relació entre calçada i vorera ha millorat ostensiblement el valor urbà del tram entre el passeig de Gràcia i la plaça de Francesc Macià.

Arribats en aquest punt, es pot assenyalar que un excel·lent arquitecte no és necessàriament un bon urbanista, però això no priva que pugui destacar en les dues disciplines. La condició és que compatibilitzi les dues visions, és a dir, que inclogui el doble enfocament parcial i global. No sempre és així, però està molt estesa entre els polítics, els mitjans audiovisuals i la ciutadania la idea de donar per cert que un bon professional en arquitectura és, automàticament, un bon urbanista.

Un cop dit això, cal reconèixer que, en certes ocasions, una determinada arquitectura pot ser una valuosa peça urbanística. Posaré dos exemples, tots dos barcelonins. L'edifici de la Pedrera és una esplèndida realització que esdevé una icona ciutadana i, no obstant, està perfectament imbricat en el teixit urbà que imposa l'Eixample. S'ha erigit en una fita arquitectònica que ennobleix la ciutat. Un altre cas ben diferent és la Torre Agbar. Ara està deslligada del teixit urbà perquè s'aixeca de manera independent amb un volum propi i original i una imatge molt encertada. A més, gaudeix d'una situació estratègica que

NUALART

hi afegeix valor. Hi ha, doncs, situacions i arquitectures en les quals es pot prescindir de l'estructura urbana i d'altres que, atenent a les alineacions municipals, adquireixen valor urbà mitjançant la seva gran qualitat arquitectònica. Normalment es fa una ciutat millor amb carrers compactes, però en aquest cas el volum aïllat de la torre ajuda a ressaltar la seva imatge. En resum, ha adquirit valor urbanístic. Les excepcions a la conveniència compactat del teixit urbà confirmen la regla general de dissenyar els buits (carrers i places) en detriment de prioritzar els volums aïllats. I és que mai es poden enunciar regles generalitzadores.

Al costat d'això, es produeixen intervencions en llocs de rellevància urbanística però que s'han resolt amb criteris de caràcter gens urbà. Un cas extrem està situat a

Madrid al tram final de la Castellana, on abans hi havia la ciutat esportiva del Reial Madrid. Són quatre torres aïllades d'oficines de més de 40 plantes amb l'únic ús terciari. Hi preval la pura exhibició d'obres fetes per professionals que volen mostrar la seva arquitectura però que aporten molt poc a l'urbanisme. Mostren una imatge espectacular però creen un gran buit urbà al vespre i la nit i els caps de setmana. Un cas menys destacable és el de la plaça d'Europa de l'Hospitalet. Certs llumiments arquitectònics van en contra de la qualitat urbana i són una prova que, a vegades, es fa evident la diferència entre arquitectura i urbanisme.

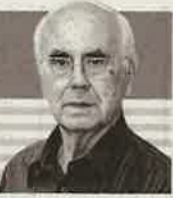
PER TANT, l'arquitectura pot jugar un paper rellevant a la ciutat, però sempre tenint en compte que està immersa en un sistema global que és l'urbà. Per exemple, el que es coneix com a Moviment Modern (sorgit les primeres dècades del segle XX) va fer una tasca positiva replantejant l'arquitectura anterior, que havia caigut en decadència, però en canvi va fer un flac favor a l'urbanisme a l'adoptar unes posicions de modernitat banal. Tenim el cas eloqüent de **Le Corbusier**, que va destacar en un camp i no precisament en l'altre.

I és que, en el context urbà, no s'ha d'enfocar l'arquitectura al marge de la ciutat, és a dir, ignorant-la. ≡

Arquitecte i urbanista.
Autor de 'Models de ciutat i ecologisme'.

Petit observatori

JOSEP MARIA Espinàs

En deute amb la nostra amiga la pell

Escriu aquestes ratlles quan ja fa dies que tenim allò que en diem *bon temps*. He d'admetre que el problema de qui escriu a casa i ha d'enviar l'article al diari és que la rigorosa actualitat és impossible. Si parlo del sol de primavera m'exposo que aquell matí el lector hagi de circular pel carrer amb paraigua.

De tota manera, he de suposar que el lector sigui comprensiu, ja que no puc aspirar que el temps em llegeixi de bon matí i s'adapti a allò que he escrit. Aviso, doncs, que he escrit aquestes ratlles un matí solar i lluminós.

Veig homes, joves o amb bastants anys, que passen pel carrer vestint una samarreta o una camisa de màniga curta, i un d'ells porta al braç un tatuatge. Aquesta setmana ja n'he vist tres o quatre. Quan jo era jove mai vaig veure una persona tatuada. Segur que n'hi havia alguna, però en aquell temps l'únic, o gairebé únic tatuatge era el que apareixia a les pel·lícules de dibuixos protagonitzades per Poppe el mariner. Exhibia una àncora

La pell humana no és llençable, ni ens en podem comprar una altra que ens agradi més

ra al braç. ¿Era habitual, aleshores, que els mariners es tatuessin com a senyal del seu ofici? Potser portar una àncora a la pell era una mena de carnet d'identitat.

Ara el tatuatge s'ha convertit en moda per a determinades persones, però una moda sense un patró obligat. Es tatua un nom, una paraula, un dibuix de ratlles artísticament combinades, geomètricament boniques. El dibuix d'un cor travessat per una fletxa em sembla que ha passat de moda. Però no puc deixar de pensar: pobra pell, tan sofrida, tan amiga de protegir-nos. Sense pell no tindriem vida. Potser m'agradaria veure unes lletres tatuades, molt petites, que diguessin: «Gràcies, pell».

Modernament s'han inventat els adhesius, que tan útils són per a les activitats personals i professionals. Els adhesius els llencem quan ja no són útils. La pell humana no és llençable. Ni ens en podem comprar una altra que ens agradi més. La pell suau de les carícies, la pell arrugada que ens acompanya en la vellesa. ≡

Dues mirades

Rosa negra

JOSEP MARIA Fonalleras

El paisatge després de la batalla ens diu tres coses. **Pedro Sánchez** ha estat derrotat, però ha guanyat una credibilitat política que no tenia, o almenys no la tenia amb la càrrega d'heroïcitat que ara té, sobretot en relació a les bases i, encara més, a l'electorat socialista. Segona: no és que l'abstenció i, doncs, el vistiplau al govern de **Rajoy**, sigui una possibilitat. És una necessitat de l'actual PSOE. Sense que es pugui presentar com a alternativa, un partit desballestat, decapitat, no pot anar a unes terceres eleccions si no és amb el risc d'una davallada gairebé suïcida. El preu d'una certa estabilitat interna és obrir la porta a un nou executiu del PP per reconduir l'estratègia. Una estratègia, tot sigui dit, que neix amb el dèficit que

l'imaginari que ha construït **Sánchez** dibuixa amb nitidesa: els socialistes no poden permetre -ni per altes que siguin les raons d'estat- que les dretes guanyin. I tercera: ¿tan reforçada queda **Susana Díaz** i tan ferit de mort **Pedro Sánchez**? ¿No hi ha la possibilitat que el líder defenestrat s'erigixi en un cabdill de l'essència socialista, fent valer la seva dignitat malferida per damunt de la col·lecció d'interessos personals i del retorn dels mamuts que aquests dies han sortit de les èpoques glacials per fer valer el seu pes històric?

La rosa negra que sagna, la imatge que **Odón Elorza** ha penjat al seu compte de Twitter, és el trist corollari d'una llastimosa setmana. ≡

Les cendres

EMMA Riverola

¿Hi ha algun lloc, algun departament, algun taulell on reclamar els vots traïts? ¿Alguna gestora ha decidit si els retornaran per correu o habilitaran un despatx, un edifici o, millor, un hangar per anar a recollir-los? També es necessita un servei de reclamacions. Perquè no es pot admetre dipositar un vot net i sense dobles i que te'l tornin d'aquesta manera, fet una llàstima. Tacat, ferit, tremolós... gairebé en xoc.

Encara que potser és inútil. És com mirar de retenir amb les mans l'aigua que s'emporta el riu. Perquè aquests més de cinc milions de vots socialistes de fa poc més de tres mesos -inomé més mesos- ja no existeixen. S'han esfumats. Cre-

mat a la foguera. Amb les promeses, la coherència, fins i tot la decència. Entre flames de vergonya, de misèria. Diuen que **Susana Díaz** ha guanyat. Que una gestora farà la feina bruta d'entregar el Govern al PP. Que ja ha passat el perill d'un pacte amb Podem o, alguna cosa pitjor, amb el diable nacionalista. Diuen que ara el partit ja podrà cosir les ferides, que tot tornarà a estar sota control. ¡Què bé!, els de dalt ja estan tranquils. Total, aspirar a governar Espanya no és tan important si els senyors i senyores poden seguir administrant les seves parcel·les. I això de la socialdemocràcia i de com protegir els ciutadans, bé, ja som tots grandets, ¿no? La foguera ja remet. S'hi està bé a l'escalf de les brases. Les cendres ja se les emporta el vent... ≡

Finestra d'auxili

ANGELES
González
Sinde

Pensar com Borrell

durant el meu breu temps en política portava malament que la comunicació manés. Sent una professional del guió, que les formes del meu ofici de narradora fossin més importants que les polítiques, és a dir les mesures pràctiques que s'adopten per administrar els recursos de tots i donar solucions als problemes de les persones, em semblava frívol. Però era la realitat. No importava el que fessis, sinó com es percebria. Si podies, el més desitjable era portar la davantera als periodistes i aprofitar les onades d'opinió en benefici teu, fent surf amb estil i sense caure. És el que s'anomena construir el relat i la seva forma és molt més important que el que explica. Fins a tal punt impera l'afany de manipular les emocions dels votants, que cap altra cosa sembla moure qui triomfa en política.

Si en les nostres vides ens movéssim amb uns criteris com aquests, imaginin-se el desastre! En la vida privada els adults aprenem a distingir entre emocions, sentiments i pensaments i a sopesar-los en la seva justa mesura

Tant de bo volgués ser líder d'aquest partit que altres desballesten tot i ser tan necessari

perquè uns no contaminin els altres. Quan passem a l'activitat política no obstant, resulta que se'ns demana el contrari, que deixem d'analitzar, avaluar i decidir racionalment, per participar en una espècie de *reality* televisiu o un melodrama dels 50.

Sort que, de tant en tant, en aquest melodrama apareix algú que se salta les normes i parla com una persona intel·ligent, reflexiva i molt preparada. És **Josep Borrell**, i cada dia demostra més que aquest país hauria sigut molt millor si fa unes dècades ell hagués arribat a president. Però no ens hem de desanimar. En una Europa en què falten líders de talla perquè la política ja no atrau els grans caps (o els aparells dels partits prefereixen que els més brillants no prosperin, que també pot ser) **Josep Borrell** és imprescindible. No només pensa amb el cap, vol que nosaltres també ho fem. Tant de bo volgués ser el nou líder d'aquest partit que altres desballesten i que no obstant és tan necessari. ≡

Els desafiaments de l'urbanisme

Naturalitat i artificialitat

La vegetació ha d'estar ben present a la ciutat, però sense afectar-ne punts neuràlgics

JOSEP
Oliva Casas

El planeta es va formar fa uns 4.500 milions d'anys i podem prendre aquell moment com a referència del seu estat natural. Després s'ha anat modificant. Es tracta de variacions associades a l'acció del clima mitjançant l'aigua, el vent i l'electricitat (llamps), inclosa l'erosió, els moviments tectònics i també l'impacte d'un asteroide o d'un cometa. Sembla que l'aigua pot provenir de l'exterior. Bé, és el bloc dels agents inanimats del canvi.

L'aparició de la vegetació ja va ocasionar variacions en el món. Posteriorment, en sorgir el regne animal (¿van arribar de l'exterior molècules orgàniques?) van entrar en joc necessitats lligades al sistema de vida i als desplaçaments però la repercussió sobre la superfície terrestre encara devia ser relativament feble. Més endavant, l'evolució va fer possible l'emergència del gènere humà i el seu nivell d'intel·ligència permetia poder influir en l'aspecte de la Terra. L'agricultura ja va suposar entrar en una fase més avançada d'aquest procés en el qual també es van construir petits establiments molt precaris per viure-hi en espais temporals curts. Finalment, fa uns 4.000 anys van sorgir les primeres ciutats a Mesopotàmia en la confluència dels rius

Eufrates i Tigris. Aquest va ser el moment culminant de la veritable introducció de l'artificialitat al planeta per part de la raça humana i aquest fet representa la incorporació d'un valor inèdit que és l'urbà amb el grau de complexitat que conté. En el tema de l'artificialitat també cal parlar esment als efectes de la Revolució Industrial que va comportar la fabricació de màquines amb el precedent de les eines rudimentàries de l'etapa anterior. Pel que fa als robots, el tema ens pot portar molt lluny arribant a una sofisticació extrema. Aquest conjunt és el domini dels éssers, especialment els humans. Al marge d'això, cal adonar-nos que vam viure molts milers d'anys en un ambient pràcticament natural i això ens ha marcat en introduir-se a la nostra ment un atavisme que, inevitablement, ens lliga a la Natura i del qual no ens en podem pas desempal·legar fàcilment.

EN EL CAMP de l'urbanisme cal tenir molt present, doncs, dues qüestions: 1) la ciutat és el lloc de l'artificialitat i 2) arrosseguem un vincle molt estret amb l'ambient natural. Insisteix, no hem d'oblidar aquests dos fets. Cal afegir que les ciutats històriques, a causa de la seva dimensió discreta, eren la manifestació de la màxima artificialitat en estar exemptes de vegetació

NUALART

si més no a l'espai públic. En el fons, però, conjugaven els dos conceptes perquè el camp era molt a l'abast dels ciutadans i, per tant, molt proper. És el que passa també als pobles i a les ciutats petites.

Aquesta situació es complica quan la ciutat creix exponencialment en superfície ocupada i en densitat sobretot tenint en compte que el futur s'encamina cap a ciutats molt grans. És en aquestes ciutats on s'han d'introduir elements de naturalitat. Em refereixo a la implantació d'un complet sistema de parcs, començant per carrers arbrats, continuant per petits parcs a nivell de barri i també de ciutat sencera i, finalment, grans parcs a l'interior de les àrees metropolitanes. Ha de quedar clar que a les grans ciutats han de prevaler els valors urbans i la vegetació hi ha de ser ben present però mai afec-

tant els punts neuràlgics de l'estructura urbana. La preeminència ha de recaure en l'artificialitat i no sempre es té en compte per part de certs ecologistes que adopten postures radicals. Els dos ambients tan diferenciats (és allò de ciutat/camp) han de mantenir cadascun la seva identitat però amb el benentès que a l'interior de la primera sempre hi ha d'haver dosis de vegetació que amoroixin la duresa inherent a l'artificialitat.

FET I FET, ESTEM davant de dues característiques que han de conviure equilibradament a l'interior de la ciutat però que són contradictòries, de manera que el problema sorgeix en el moment en què s'altera la proporció de cada component sigui per dèficit de vegetació que ocasiona una duresa excessiva o per superàvit que malmet l'artificialitat de la ciutat. En aquest marc, cal fer dues consideracions: 1) els humans tenim el dret a gaudir d'un hàbitat digne i, per tant, a construir ciutats i 2) els humans tenim el deure de respectar el planeta i reequilibrar la biosfera fent-la sostenible i així assegurar un futur estable. No som els amos del món, només en som uns estadants.

Connectat amb la sostenibilitat del planeta, tal vegada s'haurien de replantejar diversos temes com la construcció d'habitatges unifamiliars i, sobretot, posar fre a les ciutats gegantines o frenar l'explosió demogràfica. ≡

Arquitecte i urbanista.